

Rude kulle & Gärsbo kvarn

Här på Rude Kulle hade danskarna slagit läger inför slaget på Åsunden den 19 januari 1520. Mot dansken stod den häften så starka svenska bodehären sig slätt, och efter att Sten Sture nästan omedelbart skadats så svårt av en kanonkula att han måste föras ur striden bröt det svenska försvaret samman. Utan ledning från riksföreståndaren var slaget förlorat.

Idag är detta en fredlig plats med vacker utsikt över Åsunden. Är det klart väder ser man rätt över till Marbäck.

Birgit Th Sparre skrev 1928 om Åsunden: Sjön var vackrare än andra sjöar med gröna holmar, lummiga näs och djupa vikar, där gula och vita näckrosor blommade sommaren om. Sjön låg i en trakt där historia, sägen och legend fyllde luften likt tysta vingslag av sagans fågel Fenix...

Den 49 kilometer långa vandringsleden Åsundenleden passerar här, och intill ligger Gärsbo kvarn som byggdes 1823.

Gärsbo kvarn eller Hjertsbo som det tidigare hette finns omnämnt redan på 1300-talet, men om det då fanns någon kvarn här är osäkert. Det finns i vart fall uppgifter om kvarn och sågverksamhet här under gårdens frälsetid på 1600-talet.

Bonden Johan Hedin blev 1813 ägare till gården Hjertsbo, och han satte genast i gång att bygga den

nuvarande kvarnen nedanför den gamla, som fick stå kvar.

1903 avstyckades gården och kvarnarna med tillhörande torp Ågården såldes till mjölnaren Johan Edvin Bohman, som satte igång med att renovera båda kvarnarna. 1907 byttes vattenhjulet i den övre kvarnen ut mot en turbin, och 1918 då det blivit ont om fotogen på grund av första världskriget lät Bohman installera en generator som gav belysning till kvarnarna och Gärsbo gård.

Mot mitten av 1950-talet hade de mindre kvarnarna helt spelat ut sin roll. 1964 skänkte den dåvarande ägaren kvarnarna till den då nybildade Tvärreds Hembygdsförening, med en önskan om att kvarnarna skulle räddas för eftervärlden. Det visade sig dock att endast den nedre kvarnen med såg gick att rädda. Den övre kvarnen som var förfallen, och dessutom låg i vägen för en planerad vägförbättring monterades ner i slutet av 1960-talet, och övervåningen blev fritidshus på Horsabacken.

Nedre kvarnen renoverades på 70- och 80-talet av hembygdsföreningen.

Vid Gärsbo har funnits kvarnar i olika skepnader sedan 1600-talet. Kvarnen monterades ner 1968, och övre våningen blev fritidshus på Horsabacken. Kvarnen renoverades på 70- och 80-talet av Tvärreds Hembygdsförening.